

Секція Право	
УДК 347.78:342.727	
Дата першого надходження статті до видання	2026-04-15
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-05-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-05-30

**Захист авторських прав у контексті взаємодії права власності та свободи вираження поглядів:
практика Європейського суду з прав людини**

Максимюк Олександр Дмитрович

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри теорії права та прав людини

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна

o.maximuk@chnu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-1778-6583

Анотація. У статті досліджено особливості захисту права у контексті взаємодії права інтелектуальної власності та свободи вираження поглядів, а також визначено критерії забезпечення справедливого балансу між інтересами авторів та суспільними інтересами на основі практики Європейського суду з прав людини та стандартів дії принципу верховенства права. Проаналізовано підходи ЄСПЛ до розуміння інтелектуальної власності як майна у значенні статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Особливу увагу приділено співвідношенню авторського права зі свободою вираження поглядів, гарантованою статтею 10 Конвенції. Розглянуто ключові рішення ЄСПЛ, які сформували сучасні стандарти захисту авторських прав.

Констатовано, що ефективність механізмів захисту авторських прав – ключовий індикатор практичної реалізації принципу верховенства права, що вимагає не формального дотримання законодавчих приписів, а їх тлумачення в контексті захисту свободи творчості та економічних інтересів автора. Узагальнення рішень Європейського суду з прав людини дало підстави стверджувати, що авторське право одна з конвенційних гарантій захисту прав людини, складова права кожного на мирне володіння результатами своєї творчої та інтелектуальної діяльності. Досліджено практику Європейського суду з прав людини наголошує, що охорона авторських прав не може здійснюватись ізольовано від інших базових засад та фундаментальних цінностей демократичного суспільства, передусім свободи вираження поглядів, суспільного інтересу на розповсюдження культурних надбань. Ключовою основою розгляду авторських спорів в Європейському суді з прав людини є забезпечення справедливого балансу між узгодженням приватного інтересу автора твору та публічними потребами інформаційного суспільства. Наголошено, що така позиція сприяє не тільки належному рівню правової охорони результатів творчої діяльності, а й посилює національний порядок у напрямі дотримання принципу верховенства права та належного реагування на сучасні виклики у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: авторське право, інтелектуальна власність, верховенство права, Європейський суд з прав людини, свобода вираження поглядів, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

**Copyright Protection in the Context of the Interaction between Property Rights
and Freedom of Expression:
the Case Law of the European Court Of Human Rights**

Maksymyuk Oleksandr Dmytrovych

Candidate of Law,

Associate Professor, Department of Theory of Law and Human Rights

Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

o.maximyak@chnu.edu.ua

ORCID: 0000-0003-1778-6583

Abstract. The article examines the peculiarities of copyright protection in the context of the interaction between intellectual property rights and freedom of expression, and identifies the criteria for ensuring a fair balance between the interests of authors and the public interest on the basis of the case law of the European Court of Human Rights and the standards arising from the principle of the rule of law. The study analyzes the approaches developed by the European Court Of Human Rights to the understanding of intellectual property as a possession within the meaning of Article 1 of Protocol No. 1 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Particular attention is paid to the relationship between copyright and freedom of expression guaranteed by Article 10 of the Convention. The paper examines the key judgments of the European Court Of Human Rights that have shaped contemporary standards of copyright protection.

It is established that the effectiveness of copyright protection mechanisms constitutes a key indicator of the practical implementation of the rule of law, which requires not merely formal compliance with legislative provisions but also their interpretation in the context of safeguarding creative freedom and the economic interests of authors. The generalization of the case law of the European Court of Human Rights provides grounds for asserting that copyright represents one of the Convention-based guarantees of human rights protection and forms an integral component of the right to the peaceful enjoyment of the results of one's creative and intellectual activity.

The study demonstrates that, according to the European Court Of Human Rights jurisprudence, copyright protection cannot be pursued in isolation from other fundamental principles and values of a democratic society, foremost among them freedom of expression and the public interest in the dissemination of cultural achievements. A central premise underlying the Court's consideration of copyright disputes is the need to ensure a fair balance between the private interests of authors and the public needs of the information society. It is emphasized that such an approach contributes not only to an adequate level of legal protection for the results of creative activity but also strengthens the national legal order by promoting adherence to the rule of law and ensuring an appropriate response to contemporary challenges in the field of intellectual property.

Key words: copyright, intellectual property, the rule of law, European Court of Human Rights, freedom of expression, European Convention on Human Rights.

Вступ

Забезпечення ефективного захисту авторського права корелює з утвердженням принципу верховенства права як фундаментальної основи реалізації прав людини та правової засади функціонування правової системи. Реалізація згаданого принципу у сфері авторських правовідносин вимагає не формального дотримання законодавчих приписів, а їх тлумачення в контексті захисту свободи творчості та економічних інтересів автора. У цьому ключі особливої ваги набуває практика узгодження

формально-юридичних вимог правової визначеності з матеріальним змістом справедливості, що дає змогу забезпечити збалансоване правозастосування. В іншому разі розрив між імперативом правової визначеності та аксіологічними вимогами справедливості уможливить досягнення надійного захисту правовласників та суспільних інтересів. Зазначена невідповідність неминуче проявиться у недостатній дієвості превентивних засобів запобігання порушенням авторських прав, фрагментарності правозастосовної практики, формалізованому вирішенні спорів, пов'язаних із посяганням на об'єкти інтелектуальної власності.

Доктринальні аспекти захисту прав інтелектуальної власності крізь призму практики Європейського суду з прав людини стали об'єктом наукових розробок низки вітчизняних вчених, зокрема Н. Блажівської, В. Іващенко, О. Кузьмінського, О. Розгона та інших. У своїх працях вони висвітлюють концептуальні та праксеологічні виміри правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, аналізують позиції Суду щодо тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також специфіку їх застосування до відповідних правовідносин. Разом із тим, еволюційний характер практики Європейського суду з прав людини, розширення цифрового контенту, поява нових форм використання та поширення результатів творчої діяльності актуалізують доцільність в подальшому осмисленні та науковому дослідженні правових позицій Суду щодо захисту авторських прав, забезпечення оптимального балансу між приватними інтересами правовласників та суспільними потребами в доступі інформації та культурних благ.

Ключовим інструментом практичної імплементації принципу верховенства права у сфері авторсько-правового регулювання постає практика Європейського суду з прав людини. Її роль особливо важлива у контексті конкретизації конвенційних гарантій, виробленні правових критеріїв, що забезпечують збалансоване поєднання приватних інтересів авторів та публічних інтересів суспільства, тим самим утворюючи справедливість, правову визначеність та ефективність механізмів захисту авторських прав.

Метою статті є дослідження особливостей захисту права у контексті взаємодії права інтелектуальної власності та свободи вираження поглядів, а також визначення критеріїв забезпечення справедливого балансу між інтересами авторів та суспільними інтересами на основі практики Європейського суду з прав людини та стандартів дії принципу верховенства права.

Результати

Захист права інтелектуальної власності здійснюється Європейським судом з прав людини через складову права на мирне володіння майном, застосовуючи ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав та основоположних свобод. Така практика з'явилася ще на початку 90-х років XX ст. у справах *Smith Kline and French Laboratories Ltd v. the Netherlands* [15] та *Lenzing AG v. the United Kingdom* [11]. У першій справі було резюмовано, що на патенти поширюється поняття «майно», що той, хто володіє патентом є і власником і може свою власність передати або переуступити іншій особі. У другій справі «майном» є не власне патент, а клопотання, подані заявником у межах судового розгляду в цивільній справі, у якому компанія домагалася того, щоб провести зміни в британській системі реєстрації патентів.

Аналіз сучасної практики Європейського суду з прав людини свідчить про суттєве зростання справ, в межах яких порушуються та досліджуються питання захисту прав інтелектуальної власності [8–15]. Узагальнення відповідних правових позицій Суду дає підстави стверджувати, що сформована стала тенденція пошуку оптимальної рівноваги між гарантуванням виключних прав суб'єктів інтелектуальної власності, зокрема авторських прав, та забезпеченням свободи вираження поглядів як

аксіологічної основи правової держави та демократичного суспільства. У своїх практиці Суд наголошує на необхідності забезпечення справедливого балансу між належним рівнем захисту результатів творчої діяльності та заборонаю непропорційного обмеження вільного поширення інформації, ідей та поглядів. Такі умовиводи відображають прагнення Європейського суду з прав людини забезпечити реалізацію принципу верховенства права через визнання пропорційного врахування приватних інтересів правовласників та суспільною потребою в безпечному інформаційному обміні. Сьогодні такий підхід особливо актуальний у розумінні використання творів в освітніх та інформаційних цілях.

Цікавою справою у контексті проведеного дослідження є справа Delfi AS проти Естонії» [10]. Компанія Delfi AS, один із провідних новинних інтернет-ресурсів Естонії, була визнана відповідальною за образливі коментарі користувачів, опубліковані під однією з її статей. Матеріал стосувався діяльності судноплавної компанії та її власника. Останній звернувся до суду, стверджуючи, що через недостатній контроль і неналежну модерацію коментарів на платформі було завдано шкоди його діловій репутації. Суди Естонії підтримали позов і поклали відповідальність на Delfi, незважаючи на те, що спірні коментарі були видалені після надходження скарги. На думку судів, як комерційний онлайн-ресурс платформа повинна була забезпечити більш ефективний контроль за змістом коментарів та вжити достатніх заходів для запобігання поширенню незаконного контенту. У відповідь Delfi подала скаргу до Європейського суду з прав людини, посилаючись на порушення статті 10 Європейської конвенції з прав людини [6], яка гарантує свободу вираження поглядів. Проте Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що національні суди належним чином збалансували право на свободу слова та право особи на захист репутації. У результаті Європейський суд з прав людини визнав покладення відповідальності на Delfi виправданим і таким, що відповідає вимогам демократичного суспільства [10]. Це рішення стало знаковим у сфері регулювання діяльності інтернет-платформ та їхньої відповідальності за контент, створений користувачами.

Справа продемонструвала, що за певних умов онлайн-платформи можуть нести юридичну відповідальність за шкідливі або протиправні матеріали, розміщені на їхніх ресурсах, особливо якщо вони мають можливість контролювати та модерувати такий контент.

Справа «Delfi AS проти Естонії» має важливе значення для розвитку сучасної європейської правової доктрини, оскільки визначає межі реалізації права на свободу вираження поглядів в умовах цифрового середовища. Рішення у цій справі стало предметом широкого наукового обговорення серед дослідників у сфері прав людини, інформаційного права та функціонування інтернет-платформ. Особливу увагу привернуло питання забезпечення належного балансу між свободою вираження поглядів як фундаментальним демократичним правом та необхідністю захисту честі, гідності й ділової репутації осіб від негативного впливу протиправного або шкідливого контенту, поширюваного в мережі Інтернет.

Незважаючи на те, що зазначені рішення Європейського суду з прав людини не стосуються України безпосередньо, їхній вплив на формування національної правової системи є беззаперечним. Практика Європейського суду з прав людини виступає важливим джерелом правових орієнтирів для вдосконалення механізмів захисту прав інтелектуальної власності, а також сприяє формуванню єдиних підходів до розгляду відповідних категорій спорів у національних судах. Крім того, правові позиції Європейського суду з прав людини враховуються під час розроблення та модернізації законодавства України відповідно до європейських стандартів правового регулювання.

У перспективі значення практики Європейського суду з прав людини для розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні продовжуватиме зростати. Це зумовлено процесами європейської інтеграції нашої країни, необхідністю гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу та імплементації міжнародних стандартів захисту прав інтелектуальної власності. Відповідні зміни сприятимуть підвищенню ефективності механізму судового захисту, зміцненню гарантій правовласників, забезпеченню правової визначеності як складової верховенства права та, як наслідок, покращенню інвестиційного клімату й інноваційного потенціалу України.

Висновки

Ефективність механізмів захисту авторських прав є ключовим індикатором практичної реалізації принципу верховенства права. Реалізація принципу верховенства права вимагає не формального дотримання законодавчих приписів, а їх тлумачення в контексті захисту свободи творчості та економічних інтересів автора. Узагальнення рішень Європейського суду з прав людини дає підстави стверджувати, що авторське право постає однією з конвенційних гарантій захисту прав людини та визначається Судом як складова права кожного на мирне володіння результатами своєї творчої та інтелектуальної діяльності. Водночас практика Європейського суду з прав людини наголошує, що охорона авторських прав не може здійснюватись ізольовано від інших базових засад та фундаментальних цінностей демократичного суспільства, передусім свободи вираження поглядів, суспільного інтересу на розповсюдження культурних надбань. Ключовою основою розгляду авторських спорів в Європейському суді з прав людини є забезпечення справедливого балансу між узгодженням приватного інтересу автора твору та публічними потребами інформаційного суспільства. Така позиція не тільки сприяє належному рівню правової охорони результатів творчої діяльності, а й посилює національний порядок у напрямі дотримання принципу верховенства права та належного реагування на сучасні виклики у сфері інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. Блажівська Н. Загальна характеристика захисту прав інтелектуальної власності в практиці Європейського суду з прав людини. *Теорія та практика інтелектуальної власності*. 2018. № 5. URL : file:///C:/Users/User/Downloads/Tpiv_2018_5_11.pdf (дата звернення : 23.10.2025).
2. Гончар Д. В. Вплив рішень ЄСПЛ на захист прав людини: виклики сучасного світу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. Випуск 88: частина 1. С. 135–140. DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.18> (дата звернення : 23.10.2025).
3. Іващенко В. А., Кузьмінський О. О. Особливості тлумачення авторських прав у практиці Європейського суду з прав людини. *Право і суспільство*. 2025. № 2. С. 421–426. URL : https://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/2_2025/59.pdf (дата звернення : 23.10.2025).
4. Іващенко В. А. Особливості тлумачення права інтелектуальної власності в розрізі права власності в практиці Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2024. № 68. С. 131–134. URL : <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc68/28.pdf> (дата звернення : 23.10.2025).
5. Імплементація Європейської конвенції з прав людини в Україні в часи війни: у Києві триває XII Міжнародний форум з практики ЄСПЛ. URL :

- <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1692408> (дата звернення : 23.10.2025).
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення : 23.10.2025).
  7. Розгон О. Тлумачення права власності з позиції Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Міжнародне право*. 2016. № 10. С. 173–176. URL : file:///C:/Users/User/Downloads/Pgip_2016_10_34.pdf (дата звернення : 23.10.2025).
  8. Ashby Donald and Others v. France : рішення Європейського суду з прав людини від 10.01.2013 р., заява № 36769/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-7393> (дата звернення : 23.10.2025).
  9. Anheuser-Busch Inc. v. Portugal : рішення Великої палати Європейського суду з прав людини від 11.01.2007 р., заява № 73049/01. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78981>
  10. Delfi AS v. Estonia : рішення Європейського суду з прав людини від 16.06.2015 р., заява № 64569/09. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163044> (дата звернення : 23.10.2025).
  11. Lenzing AG v. the United Kingdom : рішення Європейської комісії з прав людини від 09.09.1998 р., заява № 38817/97. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-4408> (дата звернення : 23.10.2025).
  12. Marckx v. Belgium : рішення Європейського суду з прав людини від 13.06.1979 р., заява № 6833/74. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57534> (дата звернення : 23.10.2025).
  13. Melnychuk v. Ukraine : рішення Європейського суду з прав людини від 05.07.2005 р., заява № 28743/03. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70089> (дата звернення : 23.10.2025).
  14. Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden : рішення Європейського суду з прав людини від 19.02.2013 р., заява № 40397/12. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117513> (дата звернення : 23.10.2025).
  15. Smith Kline and French Laboratories Ltd v. the Netherlands : decision of the European Commission of Human Rights of 4 October 1990, Application No. 12633/87. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-738> (дата звернення : 23.10.2025).

References

1. Blazhivska N. General characteristics of the protection of intellectual property rights in the practice of the European Court of Human Rights. *Theory and practice of intellectual property*. 2018. No. 5. URL: P. 83-92. file:///C:/Users/User/Downloads/Трив_2018_5_11.pdf (access date: 23.10.2025).
2. Gonchar D. V. The impact of ECHR decisions on the protection of human rights: challenges of the modern world. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series LAW*. 2025. Issue 88: part 1. P. 135–140. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.18> (access date: 23.10.2025).
3. Ivashchenko V. A., Kuzminsky O. O. Peculiarities of the interpretation of copyright in the practice of the European Court of Human Rights. *Law and Society*. 2025. No. 2. P. 421-426. URL: https://www.pravoispilstvo.org.ua/archive/2025/2_2025/59.pdf (access date: 10/23/2025).
4. Ivashchenko V. A. Peculiarities of the interpretation of intellectual property rights in the context of property rights in the practice of the European Court of Human Rights. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence*. 2024. No. 68. P. 131–134. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc68/28.pdf> (access date: 10/23/2025).

5. Implementation of the European Convention on Human Rights in Ukraine during the war: the XII International Forum on the Practice of the ECHR is underway in Kyiv. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1692408> (access date: 23.10.2025).
6. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (access date: 23.10.2025).
7. Rozgon O. Interpretation of property rights from the perspective of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. International Law. 2016. No. 10. P. 173–176. URL : file:///C:/Users/User/Downloads/Pgip_2016_10_34.pdf (accessed: 23.10.2025).
8. Ashby Donald and Others v. France : judgment of the European Court of Human Rights of 10.01.2013, application no. 36769/08. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-7393> (accessed: 23.10.2025).
9. Anheuser-Busch Inc. v. Portugal : judgment of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights of 11.01.2007, application no. 73049/01. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78981>
10. Delfi AS v. Estonia : judgment of the European Court of Human Rights of 16.06.2015, application No. 64569/09. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163044> (accessed on 23.10.2025).
11. Lenzing AG v. the United Kingdom : judgment of the European Commission of Human Rights of 09.09.1998, application No. 38817/97. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-4408> (accessed on 23.10.2025).
12. Marckx v. Belgium : judgment of the European Court of Human Rights of 13.06.1979, application No. 6833/74. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57534> (accessed on 23.10.2025).
13. Melnychuk v. Ukraine: judgment of the European Court of Human Rights of 05.07.2005, application no. 28743/03. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70089> (accessed on 23.10.2025).
14. Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden: judgment of the European Court of Human Rights of 19.02.2013, application no. 40397/12. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117513> (accessed on 23.10.2025).
15. Smith Kline and French Laboratories Ltd v. the Netherlands: decision of the European Commission of Human Rights of 4 October 1990, Application No. 12633/87. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-738> (access date: 10/23/2025).